

VIHERRENGAS JÄRVENPÄÄ OY, OULU
Vasikkasuon biokaasulaitoshanke
Ympäristövaikutusten arviointiohjelma

Kellon kyläyhdistys esittää mielipiteenään

Viherrengas Järvenpään Vasikkasuon biokaasuhankkeen vesistövaikutukset kohdistuvat miltei pelkästään Kalimenjokeen. Vaikutukset kulkeutuvat Vitsaojan ja pohjavesien kautta samaan tapaan kuin muualtakin louhosalueelta. Suunnitellun biokaasulaitoksen ja Kalimenjoen väliin on Haukiputaalla valmistunut (28.2.2011 kunnanhallituksen pöytäkirja) osayleiskaava Punaisenladonkankaan jätekeskusalueelle. Senkin vesistövaikutukset ohjautuvat Kalimenjokeen.

Louhoasalue on laajentunut hallitsemattomasti. Lupia on annettu aina vaan lisää, ja toiminnan laatukin on muuttumassa lietekompostoinnin myötä. Louhos on maamme suurin – silti sille ei ole koskaan tehty YVA:aa. Toimijoita on tällä hetkellä kaiketi 48. Kalimenjokeen ulottuvia yhteisvaikutuksia ei ole uskottavasti selvitetty, vaikka lisäselvityksiä on esitetty yleiskaavan ja biokaasuhankkeen myötä.

Veden laadun seurannoissa louhokselta ei ole juuri havaittu vaikutuksia vesistöihin. Kalimenjoen ongelmat – happamoituminen ja rehevyys – sysätään arviointiohjelmassa maa- ja metsätalouden, turveteollisuuden ja asutuksen kontolle. Meidän mielestämme myös maansiirtojen vaikutukset olisi selvitettävä muulla kuin nyt esitetyllä tavalla.

Miikka Halvari on tarkastellut (2009) maanottoalueiden vaikutuksia pintavesiin. Työ on tehty työharjoitteluna Tampereen Ammattikorkeakoulun Environmental Engineering – koulutusohjelmassa ja toimeksiantajana on toiminut NCC Roads Oy. Tutkimuksessa oli tarkasteltavana myös Vasikkasuo ja sen veloitettarkkailutulokset. Halvarin mukaan maansiirroilla ei yleensä ottaen ole havaittu vaikutuksia vesistöihin:

"Työssä tarkastellun aineiston perusteella ei voida sanoa, että maa-ainesten otolla olisi merkittäviä vaikutuksia pintavesiin. Yhdessäkään esimerkkitapauksessa tarkkailtavat arvot eivät olennaisesti muuttuneet ottamistoiminnan seurauksena. Toisaalta ottamistoiminnan vaikutuksia pintaveden laatuun on hankala arvioida, sillä **useimmissa tapauksissa ei ole tietoa pintaveden laadusta ennen toiminnan aloittamista.**

Pintavesien tarkkailua suunniteltaessa tulisi ottaa huomioon myös, että tarkkailussa ei ole mielekästä soveltaa pohjavesistandardien mukaisia analyysikokonaisuuksia eikä tuloksia voi verrata esimerkiksi talousveden laadulle asetettuihin raja-arvoihin. **Nykytilanteessa tarkkailuveloitteet koskevat usein sellaisia parametreja, joihin maa-ainesten otolla ei ole ilmennyt vaikutusta,** eikä niiden tarkkailu siten kuvaa ottamistoiminnan vaikutuksia." (Tiivistelmä, s. 2)

Me Kellon kyläyhdistyksen jäsenet tiedämme pitkään joen tilaa seuranneina, että joen kunto on heikentynyt, veden värivirheet ja veden sameus ovat lisääntyneet, ja joen kalakanta on kärsinyt. Rehevöitymistä on paikallisesti haitaksi asti. Olemme huolestuneet Kalimenjoen tilasta niin suuresti, että olemme teettäneet Kalimenjoen perusselvityksen ja Kalimenjoki kuntoon –internetsivuston . Kummatkin julkaistaan toukokuussa 2011, ja silloin ne ovat kaikkien käytettävissä.

Kalimenjoen virtaaman äärevöityminen ja veden juoksun nopeutuminen soilta suupuolelle ovat varmasti vaikuttaneet veden laatuun. Tulvahiuput lisäävät eroosiota ja vahvistavat happaman maaperän tuottamia ongelmia. Louhosalue ja sen toimintojen laajentaminen vaikuttavat enemmän kuin on esitetty.

Louhosvesien poikkeavat värit näkyvät [jopa ilmakuvasa](#). Liitteenä olevassa ilmakuvasa ovat nähtävissä tummana näkyvä pohjavesiallas, johon voi verrata viereisiä louhosalueen itäpuolelta kertyviä vesiä ja nykyisen lietteenkäsittelyalueen vesiä. Punaiset ja harmaat vedet kulkeutuvat eri reittejä joko Pyyryväisojaan tai Vitsaojaan – Kalimenjokeen kumminkin.

Kalimenjoen vesistön arvoja on arviointisuunnitelmassa pahasti aliarvioitu. Kalimenjoki on pitkiltä osiltaan rakentamaton, luonnontilaisessa uomassa virtaava puro ja joki. Sen varressa on runsaasti lehtomaisia ja korpimaisia luontotyyppejä, erityisen runsaasti lahoppua ja sen varressa kasvaa mm. arvokkaita sienilajeja. Joessa on luontainen oma harjuskanta, jonka häviäminen olisi suuri vahinko. Jokivarressa elää myös saukko(ja). Luonnontilaisessa jokivarressa ei ole juuri missään tulokaslajeja, mikä on Oulun seudulla harvinaista näin lähellä taajamia.

Sekä Pyyryväisojan että Vitsaojan suupuolet ovat luonnontilaisia ja selkeitä metsälakikohteita. Suulla on lehtomaista ympäristöä, ja Vitsaojalla kasvaa mm. kotkansiipeä. Vitsaojan veden väri poikkeaa selvästi Kalimenjoen veden väristä. Vitsaojan luonnontilaisella suupuolella on selviä merkkejä myös eroosiosta ja hienojakoisen aineksen kulkeutumisesta. Olemme valokuvanneet veden värin vaihteluita.

Kalimenjoen virkitysarvo tulee tulevaisuudessa olemaan erittäin suuri. Se soveltuu melontaan ja virkistyskalastukseen, retkeilyyn ja marjan- ja sientenpoimintaan ja moneen muuhun. Sanginjoen suosittua Lemmenpolun aluetta ei voida siihen edes verrata., niin paljon potentiaalia on Kalimenjokivarressa. Sanginjoen rannat on miltei rakennettu, kun Kalimenjoen varressa virkistyskäyttöön soveltuvia vapaita rantoja on kymmenin kilometrein. Erityisen hyvin tähän sopivaa jokivartta on juuri louhoshankkeelta alaspäin aina Kalimeenkylään asti. Jo veden värivirheet ovat virkistyskäyttöä ajatellen aivan liian suuria. Kiintoaineksen kasvanut määrä uhkaa varmasti joen lohikaloja ja rapuja.

Vaadimme, että vaikutukset Kalimenjokeen estetään. Vitsaojan varaan laskettua ojitusjärjestelmää ei ole suunniteltu, vaan se on rakentunut ”spontaanisti”. Nyt se olisi myös suunniteltava huolellisesti, ja sinne on joka tapauksessa rakennettava saostus- ja puhdistusaltaita ja veden puhdistukseen käytettäviä kosteikkoja. Veden virtaamaa on selkeästi hidastettava. Ammattilaisilla riittää keinoja, jos halutaan.

Louhosalue ympäristöineen on kasvanut hallitsemattomasti. Toimijoita ja lupia on kymmeniä. Yhteisvaikutuksia on mahdoton arvioida. Olemassa olevat suunnitelmatkaan eivät ole tietoisia toisistaan (vrt . jätekeskuksen yleiskaava). Myös teitten hulevesien johdatus on kontrolloitava ja suunniteltava paremmin. Alueella on erittäin paljon raskasta liikennettä ja liikenteen päästöjä. Alueen taloudelliseen arvoon verrattuna kyseessä on häviävän pieni asia. Suunnittelun ja toteutuksen kustannukset olisi jaettava kaikkien toimijoiden kesken.

Emme hyväksy louhosalueen toimintojen laajentamista ja uusien toimintojen tuomista alueelle. Louhosalueenkin vaikutusten arviointi suhteessa Kalimenjoen vesistöön on jo silmämääräisesti arvioiden epäonnistunut. Louhosalueen vaikutukset Kalimenjokeen ja läheisiin Natura-alueisiin tulisi arvioida uudelleen.

Kellossa 16.3.2011